

Scenă din „Cu dragostea nu-i de glumit“

dăm: celei dinții, mai multă încredere în resursele proprii, mai multă siguranță; celui de al doilea, evitarea manierelor (moderat manifestate până acum) ale unor comici consacrați (în special Latabár), pentru a-și păstra intactă individualitatea expresiei.

Ceea ce nu ne-a plăcut în spectacolul de la Sf. Gheorghe a fost partea muzicală. Orchestra s-a ilustrat nu arareori prin stridențe, instrumentele nu au avut o rezonanță omogenă și nu au menajat de loc pe interpreți (care, în paranteză fie spus, nu știu să cinte și nici voce nu au). A reieșit, astfel, superficialitatea cu care a lucrat dirijorul Molnár Károly, iar faptul e de natură să îngrijoreze, fiindcă teatrul din Sf. Gheorghe montează în mod curent operete. Nici regizorul, care supraveghează omogenitatea spectacolului, nu poate rămâne indiferent în această privință. El e

cel care trebuie să solicite, cu autoritate, aportul serios al orchestrei și al șefului de orchestră, precum și al actorilor care au de susținut partituri muzicale. Tot atât de firesc, cum se cere aportul scenografului și costumierului.

Decorurile și costumele lui Völgyesi András — a fine textului — au fost bine concepute, dar au avut păcatul unei execuții grosolane, mai ales sub raportul culorii — foarte rudimentar aplicată.

Față de insuficienta îngrijire a partiturii muzicale și a scenografiei, teatrul din Sf. Gheorghe trebuie îndemnat să-și mărească eforturile; pentru ținuta și sobrietatea vivace cu care a prezentat textul, merită laude. Și, dacă ne gândim la firescul primat al acestuia din urmă, micul teatru secuiesc a realizat destul de mult.

Florian POTRA

Unde este comedia?

Cu o formulă tot atât de lapidară dar mai concludentă, piesa *Așa sint timpurile* s-ar fi putut intitula „Așa sint oamenii”,

căci comedia lui Eji Jurandot nu pune pe primul plan datele noii realități sociale, ci reflexul acestora în conștiința oameni-

lor. Acceptînd cu entuziasm „timpurile”, oamenilor le mai rămîne încă să lupte cu prejudecăţile, cu falsa optică prin care sezează realitatea.

Eji Jurandot, autorul piesei *Aşa sînt timpurile*, ne-a oferit un bogat prilej de amuzament şi meditaţie, pe marginea frămîntărilor citorva personaje deosebit de sensibile la felul cum sînt văzute de cei din jur. Ceea ce e izbitor, în primul rînd, în această piesă, este fineţea ironiei cu care e conturat profilul fiecărui personaj, spontaneitatea dialogului şi, mai ales, prezenţa de loc supărătoare a autorului proiectat asupra întregii acţiuni, deoarece piesa nu este decît istorisirea modului cum s-a născut o... piesă. Procedul acesta, destul de cunoscut, e folosit aici ca un subtil mijloc de ironie, la adresa scriitorilor care percep viaţa şi, implicit, literatura în mod schematic, livresc.

Personajul principal al piesei este dramaturgul Iulian Skupen. De la primele replici, ne dăm seama că-l cunoaştem: e doar un tip destul de frecvent astăzi la noi. A venit în documentare în oraşelul provincial X, la fabrica de cuie unde Zelinski, prietenul său din copilărie, este director. Numai că, o dată cu bagajele, Skupen a adus cu sine din Varşovia şi subiectul, şi personajele, şi conflictul viitoare sale piese. *Aşa sînt timpurile* oglîndeşte situaţia tragi-comică a acestui dramaturg, căruia viaţa, realitatea îi răstoarnă complet schema preconceptută de valori. Prin crearea acestui personaj, care descoperă treptat oamenii şi adevăratele lor probleme, autorul a intenţionat să satirizeze falsele aprecieri asupra vieţii, judecarea pripită, lipsa de trăire autentică a cotidianului.

Viziunea aceasta, învăluită de un umor delicat, spiritul inteligent al piesei nu pot acoperi însă unele deficienţe. Nu o dată am avut impresia că această cursă, întinsă scriitorului Skupen, a fost atît de abilă, încît s-ar putea spune că însuşi Eji Jurandot a căzut într-însa; căci ceea ce putem reproşa piesei acestuia, începută firesc şi cu un anume înedit, este frîngerea ei şi revenirea, pe alocuri, tocmai la schemele ironizate cu atîta fineţe. Piesa cu care scriitorul Skupen se întoarce la Varşovia nu este alta decît aceea pe care o vedem noi, spectatorii. Or, *Aşa sînt timpurile* este o lucrare din care nu lipsesc nici anumite date convenţionale (abundenţa amănuntelor tehnice, raţionalizarea producţiei, frămîntările inovatorului etc.) şi nici schemele: schimbul de locuri între pozitivi şi negativi, falsa intrigă amoroasă, quiproquo-ul etc. Trebuie să recunoaştem însă că aceste carenţe sînt generos com-

pensate de un dialog prompt şi spumos, antrenant şi pătrunzător; piesa are dezinvoltură, precum şi o sănătoasă notă de umor optimist.

Dacă toate aceste calităţi sînt evidente la lectură, în spectacolul Teatrului de Stat „Valea Jiului” din Petroşani, ele apar extrem de sărăcite. Printr-un recul inexplicabil din faţa comediei, regia (George Rafael) a atenuat ironia, a scos spuma (aşa cum fac gospodinele la dulceaţă), aducînd în prim plan problemele de conştiinţă ale directorului Zelinski. Echivalînd cu o nezeisare a spiritului propriu al piesei, această viziune a dus la un spectacol greoi, pe alocuri melodramatic, lipsit de vervă şi fantezie. Supralicîtînd problemele directorului Zelinski şi frămîntările lui Skupen, legate de acestea, regia a dat comediei un caracter dramatic, proiectînd asupra întregii acţiuni întrebarea dacă directorul este un om onest sau nu, dacă conştiinciozitatea sa în muncă e datorită entuziasmului sau dorinţei de parvenire.

Directorul Zelinski apare ca un muncitor simplu, cinstit, cu o viaţă sufletească netă, în peisajul căreia se ivesc, din cînd în cînd, cîteva întrebări vitale referitoare la necesitatea construirii socialismului, la sacrificarea intereselor personale în faţa celor obşteşti etc. Jocul corect şi sobru al lui Gheorghe Iordănescu, concordînd cu atmosfera generală a spectacolului, a creat un personaj în care nu sclipeste nici un licăr de ironie, de umor, elemente care se cereau relevante, fie în raporturile sale cu inovatorul Petrika, fie în relaţiile cu soţia sa.

În rolul cel mai dificil şi, totodată, cel mai interesant al piesei, Ion Pavlescu a realizat un tip de scriitor care, chinuit de problemele sale de creaţie, şi-a pierdut umorul sec, uşor intelectualist pe care îl implica personajul. Devenit fără justificare erou prin excelenţă pozitiv, Skupen înceţază de a mai fi un erou interesant.

Singurul personaj care s-a abătut de la linia gravă a spectacolului, fiind rezolvat pe linia comediei, dar aducînd o notă caricaturală de şarjă groasă, este pana Dorothea, soţia directorului Zelinski (Eugenia Vlass-Botoşescu). Nevastă de profesie, cu pretenţii „intelectuale”, hotărîtă să intervină energic în existenţa soţului, impunîndu-şi autoritar principiile de viaţă, visînd cu nesaţ capitala cu toate apanajele mondenităţii, pana Dorothea este un personaj conturat totuşi cu fineţe, în sufletul căreia se zbate o sinceră aspiraţie lirică spre o viaţă mai frumoasă. Dezinvoltura cu care această femeie se întoarce la căminul conjugal după eşuarea unei escapade amoroase şi faptul că, în ciuda transformărilor

survenite în evoluția celorlalte personaje, până Dorothea rămâne aceeași, fără a înțelege nimic din ceea ce se petrece în jur, conferă personajului o notă aparte, care se cerea imperios valorificată. Eugenia Vlass-Botoșescu a dat însă eroinei o vulgaritate lipsită de nuanțare, demascând-o ieftin încă din actul I.

Dacă regia a trasat această linie rigidă personajelor principale, trebuie menționat că cele secundare au fost mult mai realizate în spiritul piesei. În rolul bătrînului inovator Petrika, Justin Z. Handoca a izbutit o creație valoroasă, aducând în scenă prezența autentică a unui muncitor preocupat de problemele producției, fără nimic ostentativ sau schematic. La fel, în

pana Elia, secretara directorului, Anca Ledunca a creat o imagine grațioasă, de un comic discret în aparenta dragoste față de șeful ei.

Din aceeași teamă față de eventualele hohote de ris, regia a rezolvat în mod auster întrebarea explicativă dintre pana Elia și Zelinski, ca și finalul comediei, două momente care se pretau la o interpretare deosebit de spirituală.

Transformind comedia *Așa sînt timpurile* într-o piesă de un gen imprecis, în orice caz cu multe accente dramatice, Teatrul de Stat din Petroșani ne-a oferit un spectacol corect pe linia acestei viziuni, dar depărtat de adevăratul spirit al piesei.

Mira IOSIF

Răspuns unei întrebări majore

Pe John Mac Hall, autorul piesei *Trenul poate fi oprit*, l-au făcut cunoscut publicului britanic și, apoi, celui din alte țări, afișele teatrului „Workshop” situat în East-End, cartier muncitoresc din Londra, teatru susținut de sindicate, al cărui prim obiectiv este luminarea conștiinței muncitorilor pe calea artei. *Trenul poate fi oprit* — reportaj dramatic jucat cu succes în întreaga Anglie — constituie o expresie a luptei pe care milioane de oameni din lumea întreagă o poartă împotriva ațîțătorilor la un nou război.

Piesa pornește de la un simbol: un tren, traversînd cu o viteză din ce în ce mai mare țările europene, se îndreaptă spre o destinație care devine cunoscută pasagerilor abia în cursul călătoriei, purtînd

oameni foarte deosebiți, cu iluzii și nădejdi diferite. Mai mult metaforă decît realitate obiectivă, trenul simbolizează „goana înarmărilor”, încercarea forțelor agresive și rapace de a îndrepta omenirea spre un nou măcel. În felul acesta, titlul piesei nu constituie altceva decît un răspuns la întrebarea: poate fi acest tren oprit? Da! Trenul poate fi oprit. Totul este însă ca, din timp, să se tragă semnalul de alarmă.

Modul metaforic în care John Mac Hall înțelege să-și dezvolte tema nu împieteză, totuși, asupra realismului piesei. Printre călători, întîlnim trei categorii de personaje: oameni conștienți, pentru care destinația trenului (spre război) nu mai constituie nici un mister (Katherin Lorenz,

Scenă din „Trenul poate fi oprit“

Scenă din „Așa sînt timpurile“

